

Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi

Zahide ALIUSTA,¹ Zühre AKMANLAR,¹ Füsün GÖKKAYA¹

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca en sık kullanılan sosyal medya hesabının hangisi olduğuna, iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Kuzey Kıbrıs'ta özel bir üniversitede eğitim gören 137 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmacılar tarafından geliştirilen Sosyodemografik Bilgi Formu ile birlikte, öğrencilerin iletişim becerilerini değerlendirmek için İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği, sosyal medya bağımlılığını belirlemek için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlara göre, iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasında zayıf ve ters yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Sonuçlara göre, en sık kullanılan sosyal medya hesabı Instagramdır. **Sonuç:** Bulgular alan yazın ışığında tartışılmış, gençlerin iletişim becerilerini artıracak ve sosyal medya bağımlılığını azaltacak önlemlerin alınması önerilmiştir. (Anadolu Psikiyatri Derg 2019; 20(özel sayı.1):10-13)

Anahtar sözcükler: Sosyal medya bağımlılığı, iletişim becerileri, sosyal medya hesabı, üniversite öğrencisi

The relationship between communication skills and social media addiction among university students

ABSTRACT

Objective: In this study the relationship communication skills and social media addiction among university students. It was examined whether communication skills and social media dependence differ according to gender. The most commonly used social media account was examined. **Methods:** The sample of the study consisted of 137 students at a private university in Northern Cyprus. Communication Skills Assessment Scale, Social Media Addiction Scale and Sociodemographic Information Form developed by the researchers were used. **Results:** A weak and inverse direction relationship was found between communication skills and social media addiction. Communication skills and social media addiction did not differ according to gender. The most commonly used social media account is Instagram. **Discussion:** The results were discussed in the literature. It has been suggested training of prevention for young people about increase communication skills and decrease social media addictions. (Anatolian Journal of Psychiatry 2019; 20(special issue.1):10-13)

Keywords: social media addiction, communication skills, social media account, university student

GİRİŞ

İletişim, en az iki kişi arasında ileti alışverişidir.¹ Bazen kişiler diğerleri ile etkili bir iletişim kurarken bazen bunu başaramamaktadırlar. Kendini ifade etmekte ve iletişim kurmakta zorlanan bireylerin internet kullanımının da artabileceği belirtilmiştir.²

Olumsuz bir durumu ifade eden bağımlılık kavra-

mı, bir madde veya davranışı kullanmayı bırakmama veya kontrol edememe şeklinde tanımlanmıştır.³ Bireyler sadece bir maddeye değil, aynı zamanda bir davranışa da bağımlı olabilirler; bilgisayar, televizyon, alışveriş, bilgisayar oyunu, internet bağımlılığı örnek olarak gösterilebilir.⁴ Sosyal medya kullanıcılarının da tıpkı uyuşturucu madde, alkol veya kumar bağımlılığına benzer şekilde internete bağımlı oldukları bildirilmiştir-

¹ Yakındoğu Üniversitesi FEF, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC
E-mail: zahide.aliusta@neu.edu.tr
doi: 10.5455/apd.302644847

tir.⁵ Sosyal medyanın kullarımdaki süre arttıkça bireylerin aileleri ve sosyal çevreyle iletişimlerini kestikleri, depresyon ve yalnızlık hissi yaşadıkları saptanmış; gerçek yaşamda kendini ifade edemeyen bu kişilerin sanal ortamda daha rahat hareket ettikleri belirtilmiştir.²

Bu sonuçlar göz önüne alındığında bu iki değişkenin birbiriyle ilişkisi merak uyandırmıştır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı Kuzey Kıbrıs'ta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ve en sık kullanılan sosyal medya hesabının hangisi olduğuna da bakılmıştır.

YÖNTEM

Çalışma için etik kurul izni alınmış ve veriler kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Örnekleme oluşturan gönüllü 137 üniversite öğrencisinin 57'si (%41.6) erkek ve 80'i (%58.4) kadındır, yaşları 18-29 arasındadır.

Veri toplama araçları

Sosyodemografik Bilgi Formu: Katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim düzeyleri gibi bazı bilgilerinin sorulduğu, araştırmacı tarafından hazırlanmış 16 sorudan oluşturulmuştur.

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ): Bireylerin sosyal medya bağımlılığına yatkın olup olmadığını ölçen, 41 maddelik beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.90'dır. Toplam puanının yükselmesi sosyal medya bağımlılığının arttığını gösterir.⁶ Bu çalışma için ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.930 olarak bulunmuştur.

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ): Bireylerin iletişim becerilerini ölçen, 25 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 25-125 arasındadır. Ölçekten alınan yüksek puan bireyin iletişim becerilerinin gelişmiş olduğu yönünde değerlendirilir. Ölçeğin

iç tutarlılık katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır.⁷ Bu çalışma için ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.718 olarak bulunmuştur.

Verilerin analizi

Analizler SPSS 23.00 Programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için bağılantısız gruplar için t-testi, Pearson korelasyon analizi kullanılmış ve frekans dağılımı yapılmıştır.

SONUÇLAR

Sosyal medya bağımlılığının ve iletişim becerilerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan t-testi sonucunda ölçek toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür (sırasıyla: SMBÖ t=-0.19, p=0.849; İBÖ t=1.18, p=0.239). Üniversite öğrencilerinin en sık kullandıkları sosyal medya hesabının hangisi olduğunu anlamak için frekans değerleri alınmış, sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir. Katılımcıların en sık kullandığı sosyal medya hesabı Instagram, en az kullandıkları sosyal medya hesabı ise Twitterdir.

İletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi anlamak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

İletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasında zayıf ve ters yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=-0.185, p<0.05). Bu sonuca göre nedensel bir bağlantı kurmak olası olmasa da, iletişim becerileri azaldıkça sosyal medya bağımlılığı artmaktadır, denilebilir.

TARTIŞMA

Elde edilen sonuçlara göre sosyal medya bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Benzer araştırmalarda çelişkili sonuçlar bulunmuştur. Örneğin, bir araştırmaya göre, kadınların erkeklere göre sosyal medyada daha fazla zaman geçirdikleri saptanmıştır.⁶ Başka

Tablo 1. Cinsiyete göre sosyal medya hesabı kullanım sıklığı

	Facebook		Twitter		Instagram		Youtube		Diğer	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsiyet										
Erkek	32	48.5	23	51.1	53	43.1	43	44.8	5	27.8
Kadın	34	51.5	22	48.9	70	56.9	53	55.2	13	72.2
Toplam	66	100.0	45	100.0	123	100.0	96	100.0	18	100.0

12 Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki

Tablo 2. İletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki

	Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ) R	p	Ort.±SS
İletişim Becerileri Ölçeği	-0.185	0.03	101.45±12.15
SMBÖ	-	-	89.24±27.85

bir araştırmaya göre, sosyal medya kullanımının kadınlarda erkeklerden daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.⁸ Bir diğer araştırmaya göre ise, sosyal medyayı en sık kullananlar 15-24 yaşları arasındadır.⁹ Bu çalışmada da katılımcılar benzer yaş aralığındadır. Buna göre çalışmanın örnekleminin 18-29 yaş aralığında ve üniversite öğrencilerinden oluşması, sosyal medya bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşmamasına neden olabilir.

Elde edilen sonuçlara göre, iletişim becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bazı araştırmalarda kız öğrencilerin iletişim becerileri erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.^{10,11} Bazı araştırmalarda ise, öğrencilerin iletişim becerileri ile cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.¹²⁻¹⁵ Görüldüğü gibi, alan yazında farklı sonuçlar vardır, bu farklı sonuçlara katılımcıların sosyodemografik özellikleri, araştırmalarda kullanılan ölçekler gibi etkenlerin neden olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın sonuçlarına göre, en sık kullanılan sosyal medya hesabı Instagram olarak bulunmuştur. Sosyal medya bağımlılığı hakkında yapılan başka bir çalışmada en sık kullanılan sosyal medya hesabının Instagram olduğu saptanmıştır.¹⁶ Tasarımlar değiştikçe ve teknoloji geliştikçe ortaya çıkan yeni sosyal medya hesaplarının gençler arasında yaygın olarak kullanıldığını ve güncel olarak en sık kullanılan sosyal medya hesabının da Instagram olduğunu söylemek olasıdır.

Bu araştırmadaki diğer bulgu ise, iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasında zayıf ve ters yönlü, anlamlı bir ilişki olduğudur. Neden- sel bir bağlantı kurmak olası olmasa da, iletişim becerileri azaldıkça sosyal medya bağımlılığı artmakta veya sosyal medya bağımlılığı arttıkça iletişim becerileri azalmaktadır, denilebilir. Başka bir çalışmaya göre, iletişim sorunları yaşayan bireyler içe kapanmaya ve sanal dünyaya yönelmektedirler.¹⁷ Türkiye’de yapılan benzer bir çalışmada da iletişim becerisiyle sosyal medya bağımlılığı arasında ters yönde bir korelasyon saptanmıştır.¹⁸ Sonuç olarak sosyal medya hesapları üzerinden kurulan iletişim yüz yüze olmadan, konuşma, dinleme ve beden dili etkilerini içermeyen gerçekleştiği için sosyal medya bağımlılık eğilimi yüksek olan kişilerin iletişim becerisinin düşük olması anlaşılabilir.

Çalışmanın Kuzey Kıbrıs’ta az sayıda üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiş olması nedeniyle elde edilen sonuçların genellenebilirliği sınırlı olsa da, öğrencilerin çoğunun sosyal medya hesabına sahip olması ve sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ters korelasyon sonucunun alan yazınla uyumlu olması önemli bir bulgu olarak görülmektedir. Bu nedenle sosyal medya bağımlılığı ve bunun sonuçlarına yönelik öğrencilerin bilgilendirilmesinin, iletişim becerilerini geliştirecek çalışmaların planlanmasının faydalı olacağı öngörülmektedir. Ayrıca yapılacak benzer çalışmaların daha geniş bir örneklem ile, empati gibi farklı değişkenler de eklenerek planlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Voltan Acar N. *İnsan İlişkileri: İletişim*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012.
2. Demir Ü. *Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma*. 2016.
3. Egger O, Rauterberg M. *Internet Behaviour and Addiction*. Semester Thesis, Swiss Federal Institute of Technology, Zurich, 1996.
4. Kim S, Kim R. A study of internet addiction: status, causes, and remedies. *Journal of Korean Home Economics Association English Edition* 2002; 3(1).
5. Young KS. *Internet addiction: symptoms, evaluation and treatment*. *Innovations in Clinical Practice: A Source Book*, 1999, pp.17,19-31.
6. Tutgun Ünal A. *Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

7. Korkut Owen F, Bugay A. İletişim Becerileri Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014; 10(2):51-64.
8. Çayırılı E. Sosyal Medya Kullanım Özelliklerinin Kişilik Yapılanmaları, Yaşam Doyumu ve Depresyon Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Işık Üniversitesi, 2017.*
9. Koçak G. Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: *Eskişehir'de bir uygulama. 2013*
10. Çetinkaya Z. Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2011; 567-576.
11. Erigüç G, Şener T, Eriş H. İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: Bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi* 2013; 16(1):45-65.
12. Acar V. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur, 2009.*
13. Çiftçi S, Taşkaya SM. Sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20-22 Mayıs 2010) *Bildiriler Kitabı, Elazığ, 2010, s.509-512.*
14. Dilekmen M, Başcı Z, Bektaş F. Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2008; 12(2):223-231.
15. Pehlivan KB. Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online* 2005; 4(2):17-23.
16. Çelik Söyler H, Gökkaya F, Deniz İ. Sosyal medya bağımlılığı ile bazı sosyodemografik değişkenlerin incelenmesi. 20. Ulusal Psikoloji Kongresi (15-17 Kasım, 2018), *ağırlılığın Diğer Yüzü: Davranışsal Bağımlılık* konulu panel içinde, Ankara.
17. Ekşi F, Ümmet D. Bir kişilerarası iletişim problemi olarak internet bağımlılığı ve siber zorbalık: psikolojik danışma açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi* 2013; 11(25):91-115.
18. İliş A, Gülbahçe A. Sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki yordayıcı ilişkinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi* 2019, 23(78):45-59.